
ՄԱՏԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՃՇԳՐՏՈՒՄՆԵՐ

ՀՀ ԳԱԱ ՀԻՄՆԱՐԱՐ ԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒՆԵՐԸ.

ՆՈՐ ՁԵՌՔԲԵՐՈՒՄՆԵՐ *

ՀՏԴ: 025.29(479.25)

DOI: 10.54503/2953-8092.2024.1(3)-90

ՄԱՅԱ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ՀՀ ԳԱԱ Հիմնարար գիտական գրադարան
Բանասիրական գիտությունների թեկնածու

ORCID: [0000-0002-7989-0514](https://orcid.org/0000-0002-7989-0514)

ՀՀ ԳԱԱ Հիմնարար գիտական գրադարանի հավաքածուների հետք
աշխատանքները մեկնարկել են 2023 թվականից, սակայն սույն հոդվածով
ներկայացվող արդյունքները վերաբերվում են 2024 թ. առաջին կիսամյակին:

Նշենք, որ հավաքածուների հետք շարունակական աշխատանքի
արդյունքում ի հայտ են գալիս հայերեն փպագիր նոր անուններ կամ առ այ-
սօր ընթերցողին անհասանելի փպագիր նյութեր, որոնց վերաբերյալ տեղե-
կությունները տեղադրվում են գրադարանի սոցիալական հարթակում:

Սույն մատենագիտական ճշգրտումները նպատակ ունեն արժևորել
ծեղքբերումները հայ փպագրության պատմության ամբողջականացման տե-
սանկյունից:

*The works with the collections of the Fundamental Scientific Library of
NAS RA are started in 2023, but the presented results refer to the first semester
of 2024.*

*It should be noted that as a result of continuous work with the collec-
tions, new Armenian printed names or printed materials inaccessible to the rea-*

* Ներկայացվել է 18.05.2024, ընդունվել է փպագրության 24.06.2024:
*The article was submitted on 18.05.2024, accepted for publication on
24.06.2024.*

der appeared. the information about which is posted on the social platform of the library

These bibliographic corrections aim to value the achievements from the point of view of completing the history of Armenian printing.

Ինչպես հղել՝ Գրիգորյան, Մ. (2024), ՀՀ ԳԱԱ Հիմնարար գիտական գրադարանի հավաքածուները. նոր ձեռքբերումներ, *Լրատու Հայկական գրադարանային ասոցիացիայի*, 1(3), 90-102.

[https://doi.org/10.54503/2953-8092.2024.1\(3\)-90](https://doi.org/10.54503/2953-8092.2024.1(3)-90)

How to cite (APA style): Grigoryan, M. (2024), Collections of the Fundamental Scientific Library of the NAN RA: new achievements, *Herald of the Armenian Library Association*, 1(3), 90-102.

[https://doi.org/10.54503/2953-8092.2024.1\(3\)-90](https://doi.org/10.54503/2953-8092.2024.1(3)-90)

ՀՀ ԳԱԱ Հիմնարար գիտական գրադարանում առկա 28 հավաքածուների հետ աշխատանքները կրում են շարունակական բնույթ, ինչի արդյունքում հայ տպագիր ժառանգությունը դառնում է առավել ամբողջական: Աշխատանքները մեկնարկել են 2023 թ. սկզբից, իսկ առաջին արդյունքները հրատարակել ենք ամսագրի առաջին համարում (ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ 2023, 73-96): 2024 թ. առաջին կիսամյակում գրադարանի գրապահոցի աշխատակիցները, բաժնի վարիչ Հասմիկ Ղազարյանի գլխավորությամբ, շարունակել են հավաքածուների վերահաշվառման աշխատանքները՝ զուգահեռ համեմատելով հայ գրքի համահավաք մատենագիտական ցանկերի հետ: Արդյունքում ի հայտ են եկել կամ նորանուն նյութեր, կամ նյութեր, որոնց մասին մենք տեղյակ էին միայն մատենագիտական աղբյուրներից, սակայն փաստացի դրանց բացակայությունը թույլ էր տալիս ամբողջացնել մատենագիտական նկարագրությունները: Նախորդ վեց ամիսների ընթացքում ի հայտ եկած նոր նյութերի վերաբերյալ հայտարարությունները հասանելի են դարձել գրադարանի սոցիալա-

կան հարթակի միջոցով: Սույն հոդվածով ներկայացնում ենք այդ ձեռքբերումներից մի քանիսը:

Հայ գրքի համահավաք մատենագիտական ցանկերում չներառված փպագրություններ

1. Տերիսաատէթ Թիճարէթ օտասընըն թէշքիլի իլէ օտայը մէգքիւրուն վազայիֆինի միպէյեին գալէմէ այընըպ պիլ իսթիզան մէրիյեթի ահքեամընա իրատէի Սէնիեէյի հագրէթի Բատիշահի միւթէալլիգ պոյրոյմուշ օլան լայիհա իլէ օտայը մէգքիւր նիզամնամէի տախիլիսինէ զէյլէն իլավեսի գարարկիր օլան մէվատտը նիզամիեէ տիր = Կ-Պօլսոյ Վաճառականական սենեկին կազմութեան եւ անոր պարտաւորութեանց նկատմամբ շարադրուած եւ գործադրութիւնը Կայսերական հրամանաւ հաստատուած կանոնագիրն է, եւ ետքէն նոյն սենեկին ներքին սահմանադրութեան վրայ իբրեւ յաւելուած որոշուած կանոնագրութիւնն է.- [Կ. Պոլիս]: Տպագրութիւն Մէճմուայը հավատիս լրագրոյ, 1882.- 22 էջ, շարվածքը՝ 21,5x13,5 սմ:

Մեկ մամուլ, մամուլանիշ՝ չունի: Բնագիրը՝ բոլորգիր, զուգահեռ՝ հայերեն և հայատառ թուրքերեն: Օգտագործված է նաև նոտրգիր: Մանր զարդանախշեր և վերջազարդեր: Շապիկը՝ զարդափակ, հայերեն և հայատառ թուրքերեն, վրան՝ զարդանկար:

Գրքի մատենագիտական նկարագրությունը չի ներառվել հայ և հայատառ թուրքերեն գրքերի մատենագիտական համահավաք ցանկերի մեջ: Տպագրության վայրի տվյալը վերականգնվել է ըստ նշված հասցեի:

Մեզ հայտնի միակ օրինակը պահպանվում է ՀՀ ԳԱԱ Հիմնարար գիտական գրադարանի «Արշակ Ալպոյաճյան» հավաքածուում: Սույն օրինակը տիտղոսաթերթ չունի, վերակազմված է, վրան փակցված է բնօրինակ շապիկը: Գրքի շապիկին, 1-ին, 21-րդ էջերին՝ Արշակ Ալպոյաճյանի դիվանի կնիքը: Գիրքը գտնվում է լավ վիճակում, մասամբ վնասված է վերջին թերթը: Տե՛ս

<https://arar.sci.am/dlibra/publication/402063/edition/372128>

2. Հիմնական կանոնագիր Աղքատասէր ընկերութեան հաստատեալ ի 1 մայիս 1886.- Կ. Պոլիս: Ա. հ., 1886.- [16] էջ:

Մեկ մամուլ, մամուլանիշ չունի: Բնագիրը՝ բոլորգիր: Շարվածքը՝ 16x9 սմ:

Մեզ հայտնի միակ օրինակը հայտնաբերվել է գրադարանի «Արշակ Ալպոյաճյան» հավաքածուում: Այն վերակազմված է, չունի շապիկ և տիտղոսաթերթ: Մեզ հասել է 16 էջ, սակայն վստահաբար պետք է ունենա շարունակություն, քանի որ վերջին ցանկը կիսատ է: Պահպանված օրինակի 2-3-րդ էջերը վնասված և վերականգնված են, 3-4-րդ էջերին առկա են կարմիր գրիչով ձեռագիր նշումներ: Գրքի մատենագիտական նկարագրությունն արվել է՝ ըստ մեզ հասած տվյալների, որոնց հիման վրա նշվել է տպագրության վայրն ու տարեթիվը:

Սույն տպագրությամբ հետազոտողին հասանելի են դառնում Կ. Պոլսի Աղքատասիրաց ընկերության հիմնադրման սկզբունքներն ու գործունեության վերաբերյալ մանրամասները: Տե՛

<https://arar.sci.am/dlibra/publication/401935/edition/372051>

3. Կանոնագիր դասուց դպրաց Մայր եկեղեցւոյ եւ այլոց եկեղեցեաց Կոստանդնուպոլսոյ /Հաստատեց Մաղաքիա արք. Կ. Պոլսոյ Պատրարք.- Կ. Պոլիս: Ա. հ., 1904.- 4 չհ. էջ:

Մամուլանիշ՝ չունի: Բնագիրը՝ բոլորգիր: Առանց տիտղոսաթերթի և շապիկի: Մատենագիտական տվյալները վերցվել են 2-րդ չհ. էջից. «Հաստատեցաւ Կանոնագիրս ի Կրօնական ժողովոյ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան յաւուր տօնի Սրբոց Ղեւոնդեանց յ3 Փետրուարի 1904 տարւոյ, և ըստ այնմ հրամայեմք ի հրատարակութեան ի գործադրութեան: - Ի Պատրիարքարանիս, ի 5 Փետրուարի

ՄԱՏԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԾՇԳՐՏՈՒՄՆԵՐ

1904, Պատրիարք Կոստանդնուպոլսոյ Մաղաքիա արքեպիսկոպոս»:
Շարվածքը՝ 31x16 սմ:

Հայաստանում մեզ հայտնի միակ օրինակը հայտնաբերվել է «Գրիգոր Պողարյան» հավաքածուում: Սույն օրինակը վերակազմված է, չունի շապիկ և տիտղոսաթերթ, երկրորդ թերթը մասամբ պատռված է: Տե՛ս

<https://arar.sci.am/dlibra/publication/403901/edition/373670>

4. Համարատուօթին Բերայի Պարտուց հատուցման յանձնաժողովի.- Կ. Պոլիս: Տպ. Մ. Յովակիմեան, 1922, 39 էջ, շարվածքը՝ 20x12,5 սմ:

Ութածալ, մամուլանիշերը՝ արաբական թվանշաններով: Բնագիրը՝ բոլորգիր: Բնագրում՝ մանր զարդանախշեր, աղյուսակներ, նաև մեկ ներդիր թերթ-աղյուսակ. «Քաղուած հաշուեկշռոց Պարտուց հատուցման յանձնաժողովոյ Բերայի, 1 յունիս 1893 է ցվերջ օգոստոս 1921 տարւոյ»: Շապիկին և տիտղոսաթերթին՝ մանր զարդանախշեր:

Գրքի մեզ հայտնի երկու օրինակները պահպանվում են գրադարանի «Արշակ Ալպոյաճյան» հավաքածուում: Տե՛ս

<https://arar.sci.am/dlibra/publication/400901/edition/371014>

5. Ծրագիր-կանոնագիր արժանթինաբնակ այնթապցիներու հայրենակցական միութիւն հիմնուած 1929-ին, Պուլէնոս Այրէս.- Պ. Այրէս: Տպ. Մասիս, Ա. Երկանեան, 1929.- 12 էջ, 1 ներդիր:

Մեկ եռածալ մամուլ, մամուլանիշ՝ չունի: Բնագիրը՝ բոլորգիր: Շապիկին, տիտղոսաթերթին և բնագրում՝ զարդանախշեր: Շապիկը՝ զարդափակ: Տպագրութեան թվականը նշված է տպագրական սխալով՝ 1329: Շարվածքը՝ 15,5x9 սմ:

Մեզ հայտնի միակ օրինակը հայտնաբերվել է «Գրիգոր Պողարյան» հավաքածուում: Սույն օրինակը գտվում է գերազանց վիճակում: Տե՛ս <https://arar.sci.am/dlibra/publication/402573/edition/372628>

6. Հիմնական կանոնագիր ամերիկաբնակ այնթապցիներու միութեան հաստատուած օգոստոս 17, 1924, Պոսթըն, Մէս: Գ տպագրութիւն.- Պոսթըն: Ա. հ., 1933.- 12 էջ, շարվածքը՝ 12,5x7 սմ:

Մեկ եռածալ մամուլ, մամուլանիշ՝ չունի: Բնագիրը՝ բոլորգիր: Առանց տիտղոսաթերթի: Շապիկը՝ գծափակ, վրան՝ նկար. «Այնթապ»:

Գրքի մատենագիտական տվյալները բացակայում են հայ գրքի համահավաք մատենագիտական ցանկում: Հայաստանում մեզ հայտնի միակ օրինակը պահպանվում է գրադարանի «Գրիգոր Պողարյան» հավաքածուում: Սույն օրինակը գտվում է գերազանց վիճակում: Տե՛ս <https://arar.sci.am/dlibra/publication/403900/edition/373669>

Հայ գրքի համահավաք մատենագիտական ցանկերում աստղանիշով՝ նշված տպագրություններ

1. Իննամսեայ տեղեկագիր Հայ որբախնամ ընկ. Գահիրէի հատուածին գործադիր ժողովին 1918 նոյեմբերէն 1919 յուլիս 31 /Հայ որբախնամ ընկերութիւն.- Գահիրէ: Տպ. Փարոս, 1922.- 26 էջ, 1 ներդիր:

Մեկ վեցածալ մամուլ, մամուլանիշ՝ չունի: Բնագիրը՝ բոլորգիր: Շապիկին, տիտղոսաթերթին և բնագրում՝ զարդանախշեր: Շապիկը՝ զարդափակ: Շարվածքը՝ 19,5x13,5 սմ: Գրքի վերջում՝ ներդիր. «Հայ որբախնամ ընկերութիւն, Գահիրէի հատուած, Հաշունեկչիո, 1918 նոյեմբեր 1-էն մինչեւ 31 յուլիս 1919»:

¹ Աստղանիշով նշվել են այն տպագրությունները, որոնք մատենագետները փաստացի չեն տեսել, իսկ մատենագիտական նկարագրությունը կատարել են տարբեր աղբյուրների հիման վրա:

ՄԱՏԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԾՇԳՐՏՈՒՄՆԵՐ

«Հայ գիրքը 1921-1930 թվականներին» մատենագիտության մեջ գիրքը Ս. Բայրամյանի հաղորդած տեղեկությունների հիման վրա (ՀԱՅ ԳԻՐՔ 2012, 29): Հայաստանում մեզ հայտնի միակ օրինակը հայտնաբերվել է գրադարանի «Գրիգոր Պողարյան» հավաքածուում: Սույն օրինակը բարվոք վիճակում է, վնասված է միայն կազմը: Տե՛ս <https://arar.sci.am/dlibra/publication/402578/edition/372632>

2. Տեղեկագիր Հայ որբախնամ ընկերության Գահիրէի հատուածին վարչական ժողովոյ: Շրջան 1919 օգոստ. 17-էն 1921 դեկ. 31 (Ընդհ. ժողովին ներկայացուած 30 ապրիլ 1922) /Հայ որբախնամ ընկերութիւն.- Գահիրէ: Փարոս, 1922.- 24 էջ, 1 ներդիր էջ, շարվածքը՝ 15,5x9 սմ:

Մեկ վեցաձալ մամուլ, մամուլանիշ՝ չունի: Բնագիրը՝ բոլորգիր: Շապիկին, տիտղոսաթերթին և բնագրում՝ զարդանախշեր: Շապիկը՝ զարդափակ: Գրքի վերջում՝ ներդիր. «Հայ որբախնամ ընկերութիւն, Գահիրէի հատուած, Հաշուեկշիռ, 1919 օգոստոս 1-էն մինչեւ 31 դեկտեմբեր 1921»:

«Հայ գիրքը 1921-1930 թվականներին» մատենագիտության մեջ գիրքը նկարագրվել է Ս. Բայրամյանի հաղորդած տեղեկությունների հիման վրա (ՀԱՅ ԳԻՐՔ 2012, 46): Հայաստանում մեզ հայտնի միակ օրինակը պահպանվում է գրադարանի «Գրիգոր Պողարյան» հավաքածուում: Սույն օրինակի կազմը մասամբ վնասված է, սակայն գիրքն ամբողջությամբ բարվոք վիճակում է: Տե՛ս <https://arar.sci.am/dlibra/publication/402576/edition/372630>

3. Սաղմոս Ա. կանոն.- Ա. տ., Ա. հ., Ա. թ.- 48 էջ, շարվածքը՝ 13,5x7,5 սմ:

Տիտղոսաթերթ՝ չունի: Հիշյալ վերնագրով մեզ են հասել բազմաթիվ հրատարակություններ՝ տպագրված տարբեր վայրերում և ժամանակահատվածում: ՀՀ ԳԱԱ Հիմնարար գիտական գրադարան-

նի հավաքածուների ուսումնասիրության արդյունքում ի հայտ եկավ ևս մեկը, որը չի համապատասխանում մեզ հայտնի տպագրություններից որևէ մեկին: Սույն գիրքը կազմակից է «Սաղմոս Դաթի» գրքին (Կ. Պոլիս, 1832), չունի տիտղոսաթերթ, բացակայում են առաջին 6 էջերը: Գտնվում է բարվոք վիճակում: Տե՛ս

<https://arar.sci.am/dlibra/publication/402064/edition/372129>

Պարբերականներ

1. Մուսայք Մասեաց: Ձայն ընկերասիրական: Հանդէս տասնօրեայ /Խմբ. եւ հրատ.՝ Ա. Հայկունի.- Կոստանդնուպոլիս: Ի տպարանի Ճէմիյէթը Իլմիյէի Օսմանիյէի, Տպագրութիւն Ռ. Յ. Քիւրքեան, 1863.-1864.

Հրատարկվել է 1857 թվականից՝ «Մուսայք Մասեաց» վերնագրով: 1863-1866 թթ. լույս է տեսել «Ձայն ընկերասիրական» ենթավերնագրով: Էջակալությունը՝ շարունակվող, յուրաքանչյուր համարը՝ 8 էջ, ընդամենը՝ 256 էջ (1863, 48 էջ, 1864, (49-256) էջ): Եղել է շաբաթաթերթ, ապա՝ ամսաթերթ, հետո՝ տասնօրեայ:

Պարբերականի մասին տեղեկություններ կան հայ մամուլի համահավաք մատենագիտական ցանկերում (ԼԵՎՈՆՅԱՆ 1934, 10; ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ 1970, 376, 392-393; ԲԱԲԼՈՅԱՆ 1986, 29-30): Ա. Կիրակոսյանն այն համարել է առանձին անուն, նշել է, որ հավաքածուն պահպանվել է միայն Վիեննայի Մխիթարյան միաբանությունում, ուր կան պակաս համարներ:

«Հ ԳԱԱ Հիմնարար գիտական գրադարանի «Արշակ Ալպոյաճյան» հավաքածուի ուսումնասիրության արդյունքում հայտնաբերվել է պարբերականի 1863-1864 թթ. համարների համահավաք կազմը, որն առավել ամբողջական է. 1864 թ. տպագրված 13, 16, 17, 19, 21, 22, 26, 28, 29-րդ համարները բացակայում են Վիեննայի հավաքածուում: Տե՛ս <https://arar.sci.am/dlibra/publication/370656#structure>

ՄԱՏԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՃՇԳՐՏՈՒՄՆԵՐ

2. Փունջ: Շաբաթաթերթ քաղաքական, գրական եւ ազգային /Տնօրէն տէր՝ Համբարձում Ս. Ալաճաճեան.- Կ. Պոլիս: Տպ. Վարդանեան, 1907.

Թերթը հրատարակվել է որպէս շաբաթաթերթ, հետո դարձել է եօրյա, ամենօրյա հրատարակությունը, իսկ վերջում՝ կրկին շաբաթաթերթ:

Պարբերականի մասին մատենագիտական տվյալներ կան հայ պարբերական մամուլի համահավաք մատենագիտական ցանկերում (ԲԱԲԼՈՅԱՆ 1986, 34; ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ 1970, 182; ԼԵՎՈՆՅԱՆ 1934, 120): Ա. Կիրակոսյանը նշել է, որ 1907 թ. 2-4-րդ համարները պահպանվում են Հայաստանի ազգային գրադարանում: Հետագայում մաշտոցյան մատենադարանում հայտնաբերվել է նույն թվականի 5-րդ համարը:

ՀՀ ԳԱԱ Հիմնարար գիտական գրադարանի «Գրիգոր Պողարյան» հավաքածուն ուսումնասիրելիս ի հայտ եկավ շաբաթաթերթի 15-րդ համարը, որը մեզ հասանելի միակ օրինակն է հայաստանյան հավաքածուներում: Այն բաղկացած է 8 էջից: Տե՛ս

<https://arar.sci.am/dlibra/publication/341784#structure>

3. Ճշմարտութիւն: Կիսամսեայ կրօնական թերթ /Արտօնատէր եւ խմբ.՝ Սոկրատ Յ. Ամիրալեան.- Մարաշ: Տպագր. Կ. Լ. Ամիրալեանի, 1919.

Թերթի մատենագիտական տվյալները ներառվել են Ա. Կիրակոսյանի (ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ 1970, 378) և Մ. Բաբլոյանի (ԲԱԲԼՈՅԱՆ 1986, 126) կազմած մատենագիտական ցանկերի մեջ: Պարբերականի մասին հիշատակել է նաև Ա. Տեր Խաչատուրյանը (ՏԷՐ-ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ 2014, 174; ՏԷՐ-ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ 1966, 451):

ՄԱՏԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՃՇԳՐՏՈՒՄՆԵՐ

Պարբերականի՝ առ այսօր մեզ հայտնի միակ օրինակը հայտնաբերվել է գրադարանի «Գրիգոր Պողարյան» հավաքածուում: Այն բաղկացած է 4 էջից, շարվածքը՝ 28x20 սմ: Տե՛ս <https://arar.sci.am/dlibra/publication/400900/edition/371013>

4. Սիհուն: Երկշաբաթաթերթ ազգային, գրական եւ գիտական /Տէր եւ տնօրէն՝ Կիրակոս Տոնիկյան.- Պէյրուֆ: Տպ. Կ. Տօնիկեանի, 1930.

Պարբերականի մասին մատենագիտական տվյալներ կան հայ պարբերական մամուլի համահավաք մատենագիտական ցանկերում (ԲԱԲԼՈՅԱՆ 1986, 185; ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ 1970, 436; ԼԵՎՈՆՅԱՆ 1934, 146): Գ. Լևոնյանը նշել է, որ ամսագիրը հրատարակվել է 1929 թվականից: Ըստ մատենագիտական ցանկերի՝ Հայաստանի ազգային գրադարանում առկա են 1930 թ. 3, 9-րդ և 1931 թ. 10-12-րդ համարները: Ամբողջական փաթեթը պահպանվում է Երուսաղեմի Հայոց Պատրիարքարանի Մատենադարանում:

«Գրիգոր Պողարյան» հավաքածուի ուսումնասիրության արդյունքում ի հայտ եկավ պարբերականի 1930 թ. 2-րդ համարը, որը մեզ հասանելի միակ օրինակն է հայաստանյան հավաքածուներում: Այն բաղկացած է 8 էջից, գտնվում է բարվոք վիճակում: Տե՛ս <https://arar.sci.am/dlibra/publication/404423/edition/373779>

5. Սահակ-Մեսրոպ: Գրական, գիտական եւ գեղարուեստական կիսամսեայ հանդէս /Արտ. եւ պատ. տնօրէն-խմբ.՝ Միհրան Նաճարեան.- Պէյրուֆ: Տպ. Լիբանան Մաարաթ, 1933.

Ամսագիր հրատարակվել է 1927-1933 թթ.: Հանդեսի մասին մատենագիտական տվյալներ կան հայ պարբերական մամուլի համահավաք մատենագիտական ցանկերում (ԼԵՎՈՆՅԱՆ 1934, 144; ԲԱԲԼՈՅԱՆ 1986, 174; ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ 1970, 433): Ա. Կիրակոսյանը նշել է, որ 1933 թ. որոշ համարներ առկա են Փարիզի Նուբարյան

մատենադարանում, իսկ ամբողջական փաթեթը գտնվում է Վիեննայի Մխիթարյան միաբանության մատենադարանում:

«Գրիգոր Պողարյան» հավաքածուում հայտնաբերվեց պարբերականի 1933 թ. 3-րդ համարը, որը մեզ հասանելի միակ օրինակն է հայաստանյան հավաքածուներում: Հիշյալ համարի էջակալությունը սկսվում է 26-րդ էջից, ինչը հուշում է, որ 1933 թ. տարբեր համարների էջակալությունը շարունակական է: Տե՛ս <https://arar.sci.am/dlibra/publication/406565/edition/375822>

6. Սուրբ Մեսրոպ: Գրական եւ գիտական պարբերագիրք /Հրատ.՝ Գ. Աֆարեան.- Պէյրուֆ: Տպ. Մասիս, 1946.

Ըստ մատենագիտական ցանկերի (ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ 1970, 444; ԲԱԲԼՈՅԱՆ 1986, 224)՝ պարբերագրքի մեկ օրինակ պահպանվում է Երուսաղեմի մատենադարանում: Հայաստանում մեզ հայտնի միակ օրինակը հայտնաբերվել է «Գրիգոր Պողարյան» հավաքածուում՝ <https://arar.sci.am/dlibra/publication/396188/edition/366595>

7. Պիծակ: Պարբերաթերթ.- Պէյրուֆ: Հրատարակութիւն Ք. Զ. Ը. Ա. Եկեղեցոյ, 1964.

Պարբերաթերթի մասին պահպանվել են սեղմ մատենագիտական տվյալներ, քանի որ որևէ համար առ այսօր ֆիզիկապես հասանելի չի եղել հետազոտողին: Մ. Բաբլոյանը նշել է վերնագիրը, հրատարակչի, տպագրության տարեթվերը, երեք համար և բազմակետ դրել, որովհետև ենթադրել է, որ ամսագիրը շարունակություն է ունեցել (ԲԱԲԼՈՅԱՆ 1986, 279): Ա. Կիրակոսյանի մատենագիտության մեջ անդրադարձ ընդհանրապես չկա, իսկ Ա. Տեր-Խաչատուրյանն ընդգծել է, որ լույս է տեսել 2 համար (ՏԷՐ-ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ 2014, 179):

Գրադարանի «Գրիգոր Պողարյան» հավաքածուում հայտնաբերվել է պարբերաթերթի 3-րդ համարը: Սույն օրինակն ունի միայն

շապիկ, որի վրա ձեռագիր նշված է Պէյրուֆ, արձանագրված է նաև արժեքը՝ 50 լ. դ.: Տպագրության տարեթիվն ընդհանրապես նշված չէ, սակայն նյութերի ընթերցումից պարզ է դառնում, որ լույս է տեսել 1964 թ. հավանաբար մարտ ամսին: Բաղկացած է 17 էջից, շարվածքը՝ 25x16,5 սմ: Գտնվում է բարվոք վիճակում: Տե՛ս

<https://arar.sci.am/dlibra/publication/400903/edition/371016>

Օգտագործված գրականության ցանկ (References)

ԲԱԲԼՈՅԱՆ 1986 – Բաբլոյան, Մ. (կազմ.) (1986), *Հայ պարբերական մամուլը (1794-1980)*, Երևան, ՀՍՍՀ ԳԱ, 470 [Babloyan, M. (comp.) (1986), *Hay Parberakan Mamuly. Matenagitakan Hamahavak Ts'uts'ak*], Yerevan, Academy of Sciences of Arm.SSR, 470];

ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ 2023 – Գրիգորյան, Մ. (2023), ՀՀ ԳԱԱ Հիմնարար գիտական գրադարանի «Էդգարյան» հավաքածուն, *Հրատու Հայկական գրադարանային ասոցիացիայի, 1(1)*, 73-96 [Grigoryan, M. (2023), The "Edgarian" Collection of the Fundamental Scientific Library of NAS RA, *Herald of the Armenian Library Association, 1(1)*, 73-96];

ԼԵՎՈՆՅԱՆ 1934 – Լևոնյան, Գ. (կազմ.) (1934), *Հայոց պարբերական մամուլը (1794-1934)*, Երևան, Պետհրատ, XXXI, 228, 3 [Levonyan, G. (comp.) (1934). *Hayots' Parberakan Mamuly (1794-1934)*, Yerevan, Pethrat, XXXI, 228, 3];

ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ 1970 – Կիրակոսյան, Ա. (կազմ.) (1970), *Հայ պարբերական մամուլի մարենագիտություն (1794-1967)*, Երևան, ՀՍՍՀ Ալ. Մյասնիկյանի անվան հանրապետական գրադարան, 621 [Kirakosyan, A. (comp.) (1970). *Hay Parberakan Mamuly (1794-1967)*, Yerevan, Public Library of Armenian SSR after Al. Myasnikyan, 621];

ՀԱՅ ԳԻՐՔ 2012 – Գյուլումյան, Օ, Գրիգորյան, Ս. (կազմ.) (2012), *Հայ գիրքը 1921-1930 թվականներին*, Երևան, Գիրք, 788 [Gyulumyan, O., Grigoryan, S. (comp.) (2012), *The Armenian Book in 1921-1930*, Yerevan, Girk, 788];

ՄԱՏԵՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՃՇԳՐՏՈՒՄՆԵՐ

ՏԷՐ-ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ 1966 – Տէր-Խաչատուրեան, Ա. (1966), Հայ պարբերական մամուլի բիբլիոգրաֆիա, հեղինակ՝ Յովհ. Պետրոսեան, *Հասկ* (Անթիլիաս), 11-12, 448-453 [Ter Khachaturyan, A. (1966), Hay parberakan mamuli bibliografia, heghinak Hovh. Poghosyan, Hask (Antilias), 11-12, 448-453]:

ՏԷՐ-ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ 2014 – Տէր-Խաչատուրեան, Ա. (2014), Հայ մամուլի մատենագիտական գործեր, Պէյրութ, 2014, 660 [Ter Khachaturyan, A. (2014), Hay mamuli matenagitakan gortser, Beirut, 2014, 660]: